

Posudek oponentky¹ diplomové práce

Student/ka:	Bc. Petra Hillebrandová
Název práce:	Umíme si naslouchat: komunikační interakce a vzájemnost v Montessori školách
Vedoucí:	Mgr. Tomáš Samek, M.A. Ph.D.
Oponentka²:	Ing. Michaela Dvořáková, Ph.D.

Diplomová práce má za cíl zkoumání komunikačních interakcí a vzájemnosti v Montessori školách. Snahu přispět k lepšímu pochopení Montessori pedagogiky ve společnosti autorka uvádí jako jednu ze svých motivací při výběru tématu.

Těžištěm práce je první kapitola věnovaná metodologii etnografického výzkumu, který si k naplnění cíle vybrala. Vzhledem k tomu, že metodologie výzkumu není součástí přípravy učitelů, diplomantka si musela problematiku nastudovat sama. Je zřejmé, že to učinila zodpovědně. V kapitole velmi precizně představuje své motivy, v rámci subjektivní reflexivity ukazuje na možný vliv své pozice na sledování a interpretaci situací. V důkladné introspekci předkládá své úvahy při přípravě a v průběhu pozorování, věnuje se svým pocitům. Kapitola má výrazně osobní charakter. Autorka předesílá, že pozorování bude pouze omezenou sondou a její výsledky nebudou z důvodu ochrany žáků a vyučujících zveřejněny v celém rozsahu. Úryvky z pozorování jsou předkládány jako ilustrace předkládaných zásad komunikace v rámci Montessori pedagogiky a programu Respektovat a být respektován.

Druhá kapitola představuje Montessori pedagogiku. V této kapitole se ukazuje, že osobní angažovanost může být i problémem. Přestože v rámci subjektivní reflexivity diplomantka uvádí vlastní zkušenost a vlastně i svou motivaci jako faktor, který může práci ovlivnit, neudělá mnoho pro to, aby případné riziko eliminovala. Mám na mysli minimální distanci při komentování kontextu komunikačních interakcí, absenci odborné pedagogické literatury ke studované problematice. Například principy a fungování Montessori pedagogiky jsou uvedeny hlavně ze základních prací

¹ Nehodící se škrtněte.

² Pokud posudek vypracovává vedoucí práce, nevyplňovat.

zakladatelky. Diplomantka se Montessori pedagogice věnovala již v bakalářské práci, proto bych čekala aktualizovaný pohled na fungování systému s využitím nezávislých zdrojů. Postup, kdy není pravidlem, že průvodci Montessori škol prošli speciálním vzděláváním, nebo je bez většího vysvětlení k Montessori systému přičleněn program Respektovat a být respektován, ukazuje, že aktualizovaný pohled by užitečný byl.

Kapitola věnovaná komunikaci začíná obecným definováním, vyjasněním pohledů na komunikaci. Pedagogický výzkum výukové komunikace, případně školního klimatu zůstal stranou autorčina zájmu. V kapitole je podle Strnadové uveden výčet funkcí komunikace, ale funkce typické právě pro výukové situace nejsou blíže specifikované. Z použité literatury je k výuce citován pouze zahraniční zdroj z roku 1980. V komentářích, které se týkají kontextu pozorování, tedy institucionálního vzdělávání zůstává autorka uzavřená ve své vlastní zkušenosti. Kontext základního vzdělávání, které je zkoumáno z různých hledisek a v odborné literatuře popisováno jako značně diverzifikované, je zde zjednodušen na tradiční a alternativní školy. Právě respektující komunikace podle programu Respektovat a být respektován je základním principem fungování řady škol, které bychom podle autorčina členění obtížně zařazovali.

Pokud budu hodnotit práci ze dvou hledisek, množství autentických záznamů z pozorování a jejich interpretace v rámci pedagogiky Montessori a programu Respektovat a být respektován, vidím jako zajímavé jak pro učitele, tak pro studenty učitelství. Oceňuji prokázanou míru citlivosti při sledování a interpretování komunikačních výměn.

Z hlediska zapojení pozorovaného do kontextu vzdělávání má práce rezervy. Dle mého názoru by diplomantce prospěla větší otevřenost, zejména k pedagogickému výzkumu.

Závěr: Závěrečná práce splňuje podmínky kladené na závěrečné práce v příslušném oboru.

Podnět k přemýšlení, **otázka do rozpravy:**

1. Došla jste během pozorování k závěrům, které ovlivní vaši vlastní učitelskou praxi?
2. České prostředí má tradici výzkumu výukové komunikace. Vyberte práci kolektivu K. Šedřové a R. Švaříčka a ukažte zde specifika výukové komunikace, která jste pozorovala i vy ve své sondě.

V Praze 2. 9. 2022

.....

Michaela Dvořáková